

Intentieverklaring omgevingsproces en toekomstvisie Zuidwending

Partijen

Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Veendam, hierna te noemen: de gemeente Veendam;

Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Pekela, hierna te noemen: de gemeente Pekela;

Het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen, hierna te noemen: de provincie;

De Minister van Klimaat en Groene Groei, hierna te noemen: het ministerie;

Hierna allen, handelend in de hoedanigheid van bestuursorgaan, samen te noemen: de partijen;

Het waterschap Hunze en Aa's ondersteunt het proces en de toekomstvisie zoals beschreven in deze intentieverklaring. Het waterschap is geen ondertekenende partij, maar levert een actieve bijdrage op het gebied van kennis, meedenken en adviseren gedurende het omgevingsproces en bij de totstandkoming van de toekomstvisie. Hiermee onderstreept het waterschap het belang van een integrale benadering en samenwerking, zonder formele ondertekening van deze intentieverklaring.

Overwegingen

A. Samenloop van functies vraagt om integrale benadering

In het gebied Zuidwending (hierna; het gebied) komen uiteenlopende ruimtelijke, economische, ecologische en maatschappelijke functies samen. Wonen en leven in deze omgeving gaan daarmee hand in hand met deze uiteenlopende functies, wat vraagt om een integrale benadering van de ruimtelijke ontwikkeling waarbij bestaande en toekomstige cumulatieve effecten in ogenschouw worden genomen.

B. Er is een verwachte toename van activiteiten met ruimtelijke impact

De cumulatie van de huidige en toekomstige activiteiten benadrukken de noodzaak van een toekomstgerichte visie op het gebied. Het gaat hierbij om de mogelijke uitbreiding van het Heeresmeer in combinatie met woningbouw, recreatie en zandwinning. Daarnaast vinden er ook andere grootschalige activiteiten plaats, zoals zoutwinning en aardgasopslag. Naast de huidige projecten zijn meer infrastructurele (energie en mijnbouw) projecten in de regio voorzien. Het betreft bijvoorbeeld de mogelijke opslag van waterstof en uitbreiding van de zoutwinning.

C. Versterking van regionale kansen en belangen is mogelijk

Tegelijkertijd bieden de ontwikkelingen kansen voor de regio, zoals het versterken van de werkgelegenheid, leefbaarheid, sociaaleconomische structuur, innovatie, kennisontwikkeling en verduurzaming van de industrie. Een gezamenlijke visie maakt het mogelijk deze kansen strategisch te combineren, te benutten en te verbinden met regionale en nationale opgaven op het gebied van energie en klimaat. Daarnaast is het belangrijk om bij het ontwikkelen van de visie de zorgen en wensen die bij inwoners van het gebied leven te bespreken en waar mogelijk mee te nemen.

D. Er is een breed bestuurlijk besef van urgentie

De gemeente Veendam, de gemeente Pekela, het waterschap, de provincie en de Mijnraad hebben in recente vergunningsprocedures voor zoutwinning en ondergrondse opslag van waterstof opgeroepen om tot een integrale toekomstvisie voor het gebied te komen. De regionale overheden adviseren om de landschappelijke inpassing van alle toekomstige activiteiten te verkennen en een gebiedsfonds in te richten dat bijdraagt aan de leefbaarheid, innovatie, recreatie en verduurzaming van de regio. De regionale overheden pakken hierin het voortouw. Het kabinet wil meewerken aan deze wens om een

omgevingsproces te doorlopen en afspraken te maken over een integrale toekomstvisie voor het gebied met de regionale overheden.¹

E. Gezamenlijke ambitie om regie te voeren op de toekomst

De partijen delen de ambitie om, ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid, samen richting te geven aan en duidelijkheid te scheppen over de toekomstige ontwikkelingen in het gebied. Door middel van een open en transparant omgevingsproces willen de partijen komen tot een toekomstvisie die ruimte biedt voor zorgvuldige besluitvorming, betrokkenheid van inwoners bij de wijze waarop de ontwikkelingen samenkomen en het benutten van lokale en nationale kansen.

Artikel 1 - Doel van deze verklaring

1. Partijen leggen met deze verklaring de intentie vast voor het gezamenlijk doorlopen van het omgevingsproces. Dit omgevingsproces heeft als doel om te komen tot een gezamenlijke toekomstvisie voor het gebied, die de samenhang tussen ruimtelijke, maatschappelijke, ecologische en economische ontwikkeling in het gebied beschrijft en richting geeft aan toekomstige keuzes.
2. De gezamenlijke toekomstvisie vormt een bestuurlijk vastgesteld kaderdocument, waarin:
 - a. uitgangspunten worden vastgelegd voor toekomstige ruimtelijke plannen in het gebied;
 - b. kansen en opgaven voor natuur, wonen, recreatie, leefbaarheid en energie in samenhang worden benoemd;
 - c. afspraken worden gemaakt over de manier waarop partijen en belanghebbenden met elkaar blijven samenwerken bij de uitvoering van deze visie.
3. De toekomstvisie geldt als beleidsmatig richtinggevend voor de partijen.
4. Het proces wordt afgerond met een bestuurlijke vaststelling van de toekomstvisie door de partijen. Gestreefd wordt om de toekomstvisie binnen 18 maanden na ondertekening van deze intentieverklaring af te ronden.

Artikel 2 - Reikwijdte omgevingsproces en toekomstvisie

1. Voor het gebied Zuidwending definiëren de partijen zowel een kerngebied als een randgebied.
 - a. Onder het kerngebied verstaan de partijen het gebied ten oosten van Veendam en ten westen van Pekela, tussen de lindorpen Ommelandervijk en Zuidwending. De geografische afbakening van het kerngebied is gebaseerd op de bodemdalingscontour in het jaar 2125 (MER Hystock). Zie hiervoor bijlage 1.
 - b. Onder het randgebied verstaan de partijen het gebied rondom het kerngebied.
 - c. Als tijdens het omgevingsproces blijkt dat het resultaat voor het kerngebied beter wordt door ook een deel van het randgebied te betrekken, kunnen de partijen beslissen het randgebied hierbij te betrekken. Daarbij geldt dat naar mate de afstand van het kerngebied toeneemt, de motivering voor het betrekken van het randgebied sterker onderbouwd moet worden.
2. Om de reikwijdte van de toekomstvisie te bepalen, spreken partijen af om in ieder geval onderstaande mogelijke ontwikkelingen in het gebied te betrekken:
 - a. de uitbreiding van het Heeresmeer en daaraan gekoppeld woningbouw;
 - b. recreatie en zandwinning;
 - c. bestaande zoutwinning en toekomstige uitbreidingen;
 - d. aardgasopslag;
 - e. toekomstige waterstofopslag;
 - f. de waterhuishoudkundige maatregelen;
 - g. zoekgebied algemene strategische voorraden drinkwaters (ASV).

¹ Zie de Opslagvergunning waterstof voor het gebied Zuidwending (23 juni 2025), de Nationale Agenda Ondergrondse Waterstofopslag (4 juli 2025) en het Besluit Winningsplan Zuidwending 2025 – 2035 (7 oktober 2025).

3. De thema's die een plek zullen krijgen in de toekomstvisie en dus besproken zullen worden tijdens het omgevingsproces zijn:
 - a. Ruimtelijke en maatschappelijke inpassing, waaronder:
 - i. Lokale opgaven, waaronder woningbouw, recreatie en het behoud van het veenkoloniaal landschap.
 - ii. Landschappelijke inpassing van het gebruik van de diepe ondergrond.² Hierbij is het streven dat de ruimtelijke ontwikkelingen leiden tot een kwaliteitsimpuls voor het gebied.
 - b. Onderzoeken welke ruimte er is voor batendeling i.r.t. het gebruik van de diepe ondergrond.
4. Daarnaast zal er in het omgevingsproces ruimte zijn voor informatie-uitwisseling tussen de partijen over processtappen van lopende en mogelijk nieuwe vergunningsprocedures en lokale omgevingsvisies.
5. Een integrale toekomstvisie kan bijdragen aan maatschappelijk acceptatie voor activiteiten in dit gebied. Hierbij merken partijen op dat:
 - a. In het omgevingsproces wordt gesproken over hoe de mogelijke activiteiten kunnen worden ingepast in het gebied. De vraag of de mogelijke activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden valt buiten de reikwijdte van de toekomstvisie.
 - b. Gedurende de ontwikkeling van de toekomstvisie kunnen winnings- en opslagplannen, evenals andere vergunningen, worden ingediend of aangevraagd. De beoordeling hiervan vindt plaats op basis van bestaande wettelijke kaders. De besluitvorming en advisering ten aanzien van vergunningen blijft objectief en onafhankelijk bij het desbetreffende bevoegd gezag. Het ontwikkelen van een toekomstvisie en de vergunningverlening zijn twee gescheiden sporen, elk met een eigen planning.
 - c. In dit omgevingsproces zal over schadeafhandeling (indien gewenst) alleen geïnformeerd worden, dit maakt geen onderdeel van de reikwijdte van de toekomstvisie. De schadeafhandeling in het gebied voor mijnbouwactiviteiten is reeds belegd bij het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) en de Commissie Mijnbouwschade (CM).

Artikel 3 - Procesafspraken

1. Voor het omgevingsproces worden een stuurgroep en een projectgroep opgericht. Daarnaast worden twee klankbordgroepen opgericht.
 - a. De stuurgroep bestaat uit bestuurder van de gemeenten, provincie en het ministerie (hoog ambtelijk) met de initiatiefnemers en het waterschap als agenda-leden. De stuurgroep stelt besluiten over het omgevingsproces en de toekomstvisie vast en wordt regionaal voorgezeten, door de provincie Groningen.
 - b. De projectgroep bestaat uit ambtenaren van de gemeenten, provincie, waterschap en het ministerie met de initiatiefnemers als agenda-lid. De projectgroep voert de dagelijkse werkzaamheden uit, bereidt bijeenkomsten en besluiten voor de stuurgroep voor en wordt regionaal voorgezeten, door de provincie Groningen.
 - c. Voor de toekomstvisie Zuidwending worden twee klankbordgroepen opgericht, bestaande uit inwoners uit het kerngebied. Een klankbordgroep voor de gemeente Pekela en een voor de gemeente Veendam (Ommelanderswijk/ Zuidwending). De gemeentelijke vertegenwoordiger in de stuurgroep draagt zorg voor het voorzitterschap van de respectievelijke klankbordgroep. In deze klankbordgroepen worden inwoners van het gebied periodiek geïnformeerd over de voortgang van de toekomstvisie. Ook kunnen de inwoners wensen meegeven aan de stuurgroep geven over de toekomstvisie. Hoe deelname aan de klankbordgroepen wordt vormgegeven volgt in het participatieplan.

² Dit zijn de activiteiten zoals benoemd in artikel 2.2c-e.

- d. Om de onderwerpen uit artikel 2.3 en 2.4 goed te kunnen bespreken, ook met omwonenden en andere belanghebbenden, kan de stuurgroep ervoor kiezen om hiervoor aparte overlegtafels in te richten. In dat geval bewaakt de projectgroep de samenhang tussen deze tafels en zorgt zij ervoor dat de opbrengsten daarvan worden samengebracht tot één samenhangend en consistent geheel.
 - e. Agenda-leden nemen niet deel aan de besluitvorming in de stuurgroep. Zij kunnen echter wel een actieve bijdrage leveren door middel van advies vanuit hun eigen expertise. Zo kan het waterschap bijvoorbeeld advies geven over het watersysteem in relatie tot mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen.
2. Een omgevingsproces vraagt tijd, budget en commitment van alle partijen. Uitwerking en uitvoering van het omgevingsproces wordt gezamenlijk opgepakt. Indien nodig worden hier door de partijen deskundigen betrokken die kunnen zorgen voor een gezamenlijk gedragen (deel)resultaat. Deze kosten (zowel budget als inzet in tijd) worden naar rato verdeeld.

Artikel 4 - Samenwerking en principes

Om te komen tot een integrale toekomstvisie hanteren de partijen in het omgevingsproces de volgende leidende principes:

1. Er is regulier en laagdrempelig contact tussen de partijen, we delen beschikbare informatie en zijn open over dilemma's. Hierbij moet rekening gehouden worden dat er sprake kan zijn van bedrijfsgevoelige informatie en vertrouwelijke informatie die niet gedeeld kan worden, bijvoorbeeld binnen vergunningsprocedures.
2. We werken aan een gezamenlijk doel en trekken daarbij gezamenlijk op. Alle partijen zetten zich in voor het goed doorlopen van het proces.
3. Besluitvorming door de stuurgroep is helder, navolgbaar en uitlegbaar.
4. Communicatie naar derden is zorgvuldig en vooraf afgestemd. Dat houdt ook in dat partijen communicatie naar derden, over o.a. inhoud, proces, uitkomsten en beraadslaging gezamenlijk vooraf afstemmen.

Artikel 5 - Borging en opvolging

1. Na vaststelling van de toekomstvisie Zuidwending dragen de partijen gezamenlijk zorg voor verankering van de visie in hun eigen beleidsdocumenten, waaronder de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies en -plannen, en andere relevante programma's.
2. Partijen benutten bij nieuwe ruimtelijke plannen de toekomstvisie als uitgangspunt, met behoud van hun eigen wettelijke bevoegdheden.
3. Indien gewijzigde omstandigheden of nieuwe inzichten daartoe aanleiding geven, kunnen de partijen besluiten om na het ondertekenen van deze intentieverklaring of na het vaststellen van de toekomstvisie onderdelen te herzien of aan te vullen. Deze wijzigingen vergen schriftelijke instemming van alle partijen, worden schriftelijk vastgelegd en ter kennis gebracht aan de deelnemende bestuursorganen.
4. De uitvoering van de toekomstvisie wordt zo lang als nodig belegd tussen de partijen. De stuurgroep kan hierover beslissingen nemen. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan voortgang, samenhang met nieuw beleid en eventuele actualisatie.

Bijlage 1

Figuur 1 – het kerngebied Zuidwending, aangegeven met de rode cirkel. De afbakening is gebaseerd op de conservatieve berekende bodemcontour in het jaar 2125 uit de MER voor HyStock (MER HyStock Deel 2: ondergrondstudie, 19 mei 2025). De kaart is afkomstig van OpenStreetMap.

Datum: 8 december 2025

Namens het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Veendam
Annelies Pleyte
Burgemeester van Veendam

Namens het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Pekela
Jaap Kuin
Burgemeester van Pekela

Namens het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen
Pascal Roemers
Gedeputeerde provincie Groningen

Sophie Hermans
De Minister van Klimaat en Groene Groei